

TUNNIKAVA NÄITUSELE “SA OLED, MIDA SÖÖD”

Autor: Kadri Kalda

Näitus on üleval ka [pdf formaadis](#).

KOOLIASTE

II–III kooliaste

LÕIMING

Geograafia, ühiskonnaõpetus, inimeseõpetus, kunstõpetus

TUNNI KESTUS

45 min + 45 min; pakutud tegevusi võib läbi viia järjestikku või ka teineteisest eraldi

TUNNI EESMÄRK

Õpilane:

- teadvustab endale, et toidul, mida ta tarbib, on oma lugu ning keegi, kas lähedalt või kaugelt, on selle toidu tootnud;
- mõtleb, milline toit on tervislik ja kuidas saame meie, tarbijad, mõjutada toidu tootjaid tootma tervislikumat toitu ja valima säästlikumaid tootmis-meetodeid;
- mõistab, miks on keskkonnasäästlik valida oma toidulauale mahe- ja taimetoit.

TAUSTAINFO

Me tarbime iga päev tuhandeid kilosid toitu. Osa sellest on kasulik, osa mitte. Osa süüakse ära, aga osa kahjuks visatakse minema. Osa inimesi on küllastunud, osa näljas. Igaühel meist on võimalik teha midagi, et süüa paremini, kasulikumalt ja õiglasemalt. Meie igapäevastest väikes-test sammudest sõltub kõik, seepärast vaata sel näitusel, kuidas inimesed üle Euroopa on kujutanud toitu, ja loe, mida sina teadma peaksid ja teha saaksid, et söök oleks täisväärtuslik ja kõigile kättesaadav. Näitust illustreeriva foto autor on rahvusvahelise konkursi võitja Catarina Marinho ning foto pealkirjaks pani ta “I Care” (ingl “mina hoolin”).

Fotod on valitud kampaania SUPPLY CHA!NGE üleeuroopalisele konkursile esitatud tööde seast ning need kujutavad endast nägemust õiglaselt ja säästlikult toodetud toidust.

Ülevaade probleemist ehk lisalugemine õpetajale ja õpilastele jagamiseks

- Dokumentaalfilmid [Homme saabub paradiis](#) ja [10 miljardit suud](#)
- Keskkond ja toit: [Eestimaa Looduse Fond](#), [toidufoor](#) ja [projekt Eat4C-hange](#)
- [Keskkond toidulaual](#)
- [Darja Mitt, Tervislik toit ja toitumine](#)
- [Kaardimäng ja koduleht Kliimakool](#)

TUNNIKAVA ÕPETAJALE

I TUND (45 MIN)

HÄÄLESTUS 5 min

Esitage õpilastele paaris või grupis mõneminutiliseks arutlemiseks küsimus "Minu tänase hommikusöögi tervislikkus, päritolu ja keskkonnamõju".

NÄITUSEGA TUTVUMINE 15 min

Suunake õpilased näitust külastama.

PROBLEEMIPUU 20 min

Jagage õpilased paardesse või 4–5-liikmelistesse gruppidesse.

Õpilastel on vaja A4- või A3-paberit.

Tutvustage õpilastele probleemipuu meetodit (vt õppevahend "[Avasta maailma](#)"). Probleemipuu aitab visualiseerida seoseid ja näidata, kuidas üks teema võib kaasa tuua palju erinevaid mõjusid.

Õpilased joonistavad puu piirjooned koos juurte, tüve, okste ja lehtedega. Seejärel kirjutatakse tüvele valitud probleem, juurtele probleemi põhjused, okstele selle mõjud ning puulehtedele võimalikud lahendused.

Allpool on mõned probleemid, mida probleemipuu meetodil analüüsida. Iga paar või grupp võib ise endale näidete seast probleemi valida või siis võite anda tervele klassile analüüsimiseks ühe neist näidetest. Lisainfo otsimiseks võivad õpilased kasutada nutiseadmeid.

- Toitumisharjumused ja tervis: paljud inimesed tarbivad ebatervislikku toitu, mis võib põhjustada erinevaid terviseprobleeme nagu ülekaal, südamehaigused ja diabeet.
- Toidu raiskamine: maailmas visatakse ära koguni 1/3 inimeste jaoks toodetud toidust¹. Arutage toidu raiskamise üle restoranides, kodudes ja supermarketites ning selle üle, kuidas raiskamine mõjub keskkonnale ja majandusele.
- Toidutootmine: intensiivne põllumajandus ja loomakasvatus võivad kaasa tuua metsade maharaiumise, keskkonnareostuse, liigse veetarbimise, mulla erosiooni, kasvuhoonegaaside heite jm.
- Toidujulgeolek: toidu kättesaadavus on maailma eri piirkondades erinev. Miks see nii on?

Iga paar või grupp tutvustab oma probleemipuud. Arutage koos, millised küsimused tekkisid ja millist infot oleks vaja teemade kohta juurde otsida.

¹ <https://www.saveonethird.org>

LISATEGEVUS

Uurige näitusele lisaks, kuidas toidu kättesaadavus ja kvaliteet mõjutavad globaalse lõuna riikide elanikkonda ja millised on toiduga seotud suuremad globaalsed probleemid. Tausta aitavad avada Maailmakooli [kestliku arengu eesmärgi nr 2](#) ja [kestliku arengu eesmärgi nr 12](#) sõnastused. Arutlege, millised võiksid olla nende probleemide lahendused.

NB! Soovitame kasutada pigem globaalse lõuna ja globaalse põhja kui arengumaa ja arenenud maa mõisteid. Viimased kannavad endas kolonialistlikku alatooni, mille tõttu proovime nende kasutamist vähendada. Globaalse lõuna all mõistame riike, kes on ajalooliselt olnud koloniseeritud ning kannatavad tänase päevani koloniseerimise tagajärgede all. Näiteks Austraalia ja Uus-Meremaa kuuluvad selle määratluse järgi globaalse põhja riikide sekka. Selline määratlus ei ole eesti keeles veel tugevalt kanda kinnitanud, aga rahvusvaheliselt kasutatakse seda maailmahariduse ja arengukoostöö valdkondades aina rohkem. Loe rohkem [Maailmakooli artiklist](#).

II TUND (45 MIN)

Tunni ettevalmistus: paluge õpilastel tundi kaasa võtta meelepärased joonistusvahendid (nt pastellid, viltpliatsid, värvipliatsid, akvarellid), liim ja käärid. Õpetaja võiks ise kaasa võtta vanu ajakirju (soovitatavalt loodusajakirju), millest õpilased saavad soovi korral midagi välja lõigata.

KUNSTITEOSE SÕNUMI SÕNASTAMINE 5–10 min

Õpilaste ülesanne on luua oma plakat, poster vms kunstiteos teemal **"Sa oled, mida sööd"**.

Vajadusel võite eelnevat tundi ja näitust meelde tuletada. Näitus võiks õpilastele olla inspiratsiooniks ning vaadatav ja kättesaadav ka töö tegemise ajal (näiteks [pdf-formaadis](#)).

Õpilaste esimene samm on mõtestada enda jaoks lahti pealkirja sõnum ja panna paika oma täpsem sõnum, mida enda teosega edastada. Selleks paluge õpilastel mõelda näiteks järgmistele küsimustele:

- Mida lause "Sa oled, mida sööd!" sinu jaoks tähendab?
- Kuidas võiks seda teistmoodi sõnastada?
- Millist sõnumit tahaksid oma tööga ülejäänud koolipererele edastada?

Enne töö alustamist võiksite õpilastega arutleda, kuidas luua jätkusuutlik näitus: milliseid materjale kasutame ja kuidas olla võimalikult säästlik.

**OMA TEOSE VÕI
PLAKATI LOOMINE
35 min**

Õpilased teevad oma kunstiteose valmis, kirjeldavad selle seost teemaga "Sa oled, mida sööd" ja kirjutavad selle eraldi lehele iga teose juurde.

**NÄITUSE
ÜLESPANEMINE
JA JAGAMINE**

Tehtud töödest koostatakse näitus kas klassiruumis või koolis. Iga rühm tutvustab, mida nemad oma teosel kujutasid ja kuidas nad enda jaoks pealkirja „Sa oled, mida sööd“ mõtestasid või ümber sõnastasid.

Valminud töö võivad õpilased soovi korral üles pildistada ja postitada ühisesse Padletisse: <https://padlet.com/maailmakool/saoledmidasood>. Sotsiaalmeedias jagades võiksite lisada märgised @Maailmakool, #Eat4Change ja #maailmaharidus.

IDEID JÄTKUTEGEVUSTEKS

**KRIITILINE
INFOTARBIMINE
JA JAGAMINE**

- Vaadake dokumentaafilmi "[10 miljardit suud](#)" Mondo Maailmakooli filmikogust või "[Homme saabub Paradiis](#)" Jupiterist.
- Uurige erinevaid kultuure ja nende traditsioonilist toitu.
- Uurige koos õpilastega taimetoitluse ja kohaliku toidu eeliseid jätkusuutlikkuse seisukohast. Arutage, kuidas toitumine mõjutab keskkonda ja kuidas saaksime teha keskkonnasõbralikumaid toiduvalikuid.
- Uurige, kuidas on toitumine seotud inimõigustega, eriti toiduga kindlustatuse ja toidu kättesaadavusega. Paluge õpilastel mõelda, kuidas on toitumisprobleemid seotud inimõiguste ja lapse õiguste küsimustega.
- Mängige [Kliimakooli](#) kaardimängu ja uurige toidu kategooria kaarte. Võrrelge erinevate toitute ning toitumisharjumuste süsinikujalajälge.

**AKTIIVNE KAASATUS
JA PANUSTAMINE**

- Korraldage koolis tervislike ja/või keskkonnasäästlike toiduvalikute kampaania, looge tervislikke retsepte ja jagage neid teistega või osalege vabatahtlikuna kohalikes heategevusorganisatsioonides, mis tegelevad toiduabi jagamisega.
- Korraldage õppekäik kohalikku looduskaitsealale, parki või mahepõllumajanduslikku tallu. Õpilased saavad näha, kuidas on loodus ja toidutootmine omavahel seotud, ning koguda uusi teadmisi keskkonnasõbraliku põllumajanduse ja loodusressursside säilitamise kohta.
- Korraldage koostööprojekt mõne teise riigi kooliga, kus õpilased saavad tutvustada oma (toidu)kultuuri ja arutleda, kuidas on toitumine ja kultuur omavahel seotud.